

ŽIVOTNÍ STYL 23. 12. 2013

Vánoce - zvyky a tradice na Štědrý den

Štědrý den - ráno Již od rána se dodržovaly tradice, které měly vliv na to, jaký bude příští rok. Kdo vstal za rozbřesku a umyl se vodou ze studny...

Štědrý den - zvyky a tradice

Štědrý den - ráno

Již od rána se dodržovaly tradice, které měly vliv na to, jaký bude příští rok. Kdo vstal za rozbřesku a umyl se vodou ze studny nebo z potoka, byl po celý další rok zdravý. Dětem se dalo cukroví, aby byly sladké (hodné). Hospodyně ráno začala vařit polévku „štědrovačku“, do které dala vše, co v chalupě bylo. To proto, aby v domě bylo vždy dostatek jídla. Slepícím se ráno na Štědrý den nasypalo zrní s mákem, aby v dalším roce dobře nesly. Hospodář zajel s dvouročkem (dvouletý kůň) do lesa pro dříví, aby prý koník jezdil jako oheň. Mládež zhotovila slaměného panáka, kterému se říkalo „brusař“ a podstrčila ho některému ze sousedů do domu. Ten se ho snažil co nejdříve zbavit, brusař totiž

způsoboval srážení vánočkového těsta. Hospodyně pečlivě hlídala, aby jí do těsta nespadol vlas, to by znamenalo velké mrzutosti.

Štědrý den - během dne

Na Štědrý den se nesmělo chodit do hospody ani hrát karty, nesmělo se nadávat a klít (ani při úleku). Kdo se celý den postil, uviděl večer zlaté prasátko. Je to zvyk z pohanských dob, kdy se slavil zimní slunovrat a jeho symbolem bylo slunce a zlaté prase. Hospodyně zadělaly těsto na chleby a vdolky. Kopistím (nástroj na mísení těsta) pak pomazaly ovocné stromy, aby dobře rodili a rukama od mouky pohladily plané stromky, aby začaly plodit. O Štědrém dni se nesmělo prát, aby se nepřivolala do domu smůla. Čištění chlévů na štědrý den by zase přineslo kulhání dobytka. Pometlem se vyčistila pec od popela a chlapi potom po pometlu přeběhli, aby se v noci nepočůrávali. Dopis milovanému, napsaný na Štědrý den, znamenal budoucí rozchod. Odpoledne se začal zdobit vánoční stromeček. Kdo v předvečer vstoupil bosou nohou na sekuru, toho neměly v příštím roce bolet nohy. Hospodář před večerí obalil ovocné stromy slámou a zatřepal s nimi, aby se včas probudily ze zimního spánku.

Štědrý den - večer

Ke štědrovečerní tabuli se usedalo ve svátečním oblečení. [Stůl](#) musel být prostřený pro sudý počet lidí. Věřilo se, že před večerí chodí stoly obhlížet Smrt, a kde prý najde lichý počet, tam se následující rok vrátí pro jednoho ze členů rodiny. Aby se v rodině držely peníze, dávala se pod každý talíř mince nebo šupina z kapra. Ta měla stejný význam i v peněženke. Do každého rohu [stolu](#) se dávala ošatka. V jedné byl pecen chleba, aby rodina měla dostatek jídla. Ve druhé bylo to, co se urodilo na poli a v zahradě, aby byla další rok dobrá úroda. Ve třetí byly peníze, symbolizující blahobyt a ve čtvrté byly kousky potravin pro drůbež a dobytek. Nohy štědrovečerního stolu se omotávaly řetězem, aby rodina držela pohromadě a také proti zlodějům na poli. Na stůl se dával bílý ubrus a na něj dožínkový věnec, který sloužil jako podnos pod polévku. Dále byl na stole bochník chleba, česnek, hrnek medu a svíce.

Štědrovečerní večeře

Jakmile vyšla první hvězda, hospodyně začala nosit na stůl. Hospodář zapálil svíčky na stromečku a všichni se pomodlili. Poté usedli ke stolu. Hospodář rozkrojil jablko na tolik dílů, kolik bylo členů rodiny. Každý svůj kousek snědl, to proto, aby všichni z rodiny trefili domů a aby se po roce opět sešli. Potom hospodář nakrájel na malé kousky chléb, pomazal je medem a každému dítěti dal. Říkal u toho: "Kraju chleba, mažu medem, abyste všeci byli po celý rok tak dobří, jak ten med je." Dále se jedla jídla ze společné mísy. Nejdříve hrách, ten spojoval rodinu v dobrém i zlém, poté polévka pro sílu, čočka pro hojnost a peníze a nakonec se pro radost a pohodu jedl kuba, ryba nebo jiný masitý pokrm. Po dobu jídla se nikdo nesměl od štědrovečerního stolu zvednout. Znamenalo by to, že rodina se příští Vánoce nesejde celá.

Štědrý večer a zvířata

Nezapomínalo se ani na dobytek, každému se dal kousek ze štědrovečerní večeře. Kravám a koním se dala vánočka, houserovi česnek, studánka v blízkosti také dostala kousek vánočky, aby měla čistou vodu. Zbytky z jídla, skořápky a kosti naházely děti pod stromy, aby bylo hodně ovoce.

Štědrý večer a věštby

Věštby o vdavkách

O Štědrém dni se mohly dívky dozvědět něco o svém budoucím ženichovi. Po večeři sypaly ptákům drobků a děvčata sledovala, z které strany přiletí první pták - odtud měl také přijít ženich. Také se doporučovalo zabouchat na kurník. Jestliže se kohout ozval, mělo se děvče chystat na vdavky. Okrajovaly se jablka a dlouhý skrojek se házeli chlapci i děvčata za hlavu. Podle tvaru, který skrojek na zemi vytvořil, se hádalo písmeno, jímž začínalo jméno nastávajícího. Svobodná děvčata házela přes hlavu papuči a když špička směřovala ke dveřím, děvče se do roka provdalo. Děvčata třásla plotem nebo bezem a odkud se ozval pes, odtud měl přijít ženich.

Věštby o budoucnosti

- Na stůl se postavilo sedm hrnečků dnem vzhůru. Pod každý se položil nějaký symbol, např. peníz (bohatství), hlína (smrt), obrázek (stane se rodičem) a ty se pak odkrývali. Jeden hrnek byl prázdný a kdo jej otočil, ten vypustil bídu.
- Sfokovála se svíce a podle směru kouře se určovala budoucnost. Když kouř stoupal vzhůru, měl by být dotyčný další rok zdravý. Koř směřující do kouta nebo k peci znamenal, že má zůstat doma a komu šel kouř dveřím, ten měl odejít u domova.
- Lilo se horké olovo do vody a podle tvarů se hádala budoucnost.
- Po večeři se rozkrajovala jablka napůl. Pokud byl jádřinec ve tvaru hvězdy, znamenalo to štěstí a zdraví. Kříž symbolizoval nemoc či smrt.
- Když se v místnosti náhle rozsvítilo, sledovali se stíny. Čí stín neměl hlavu, ten měl do roka zemřít. Dívky chodily o půlnoci na řeku prosekávat led. Na vodní hladině mohly spatřit svoji budoucnost. O půlnoci můžete u chlěva zaslechnout, co si povídají krávy.

Věštby s ořechy

Věštlo se i pomocí ořechů. Kdo první našel v ořechu tmavé jádro, toho prý čekala brzká smrt. Nebo se vybrali tři ořechy, odstranily se jádra, do jednoho se dala hlína, do druhého chleba a do třetího mince. Skořápky se slepily k sobě a daly se mezi ostatní ořechy. O půlnoci si každý vybíral z mísy. Kdo se trefil na ořech s hlínou, čekala ho chudoba, ořech s mincí znamenal hojnost a ořech s chlebem znamenal spokojenost.

Lodičky z ořechových skořápek

Velmi rozšířený zvyk byl pouštění lodiček. Do ořechové skořápky se voskem přilepila malá svíčka a zapálila se. Každý vložil svoji lodičku do lavoru a sledovalo se, jak plavou. Když se lodičky shlukovaly k sobě, znamenalo to rodinné soužití bez problémů. Vztah členů rodiny určovala vzdálenost jednotlivých lodiček od sebe. Pokud se nějaká lodička odtrhla z kruhu, její majitel odejde z domova. Jedna lodička uprostřed znamenala, že dotyčný potřebuje pomoc a ochranu. Když se lodička nevzdálila od kraje, majitele nečekaly žádné změny. Potopená lodička znamená marnou snahu. Pokud jedna lodička potopila druhou, její majitel se neohlíží na druhé a jde tvrdě za svým cílem. U partnerů to znamenalo brzký rozchod, u sourozenců žárlivost na druhého. Dvě lodičky plující spolu jsou symbolem spolupráce, přátelství a lásky. Pokud vedle sebe plavou dlouho, znamená to dlouhý a pevný svazek. Čí lodička pluje první, ten je ve vztahu dominantnější. Když se jedna lodička přiblíží k druhé a té zhasne svíčka, znamená to, že svým chováním dotyčný způsobí ztrátu lásky druhé osobě nebo také odmítnutí prosby. Lodička, která se točí na místě nebo v malém v kruhu značí nerozhodnost majitele. Pokud lodička dopluje sama ke druhému břehu, získá to, po čem touží bez cizí pomoci. Ta loďka, která se přimyká každou chvíli k jiné lodičce je znamením, že majitel bude

přelétavý a bude hledat sám sebe. Když v loďce zhasne svíčka, poté co byla položena otázka, znamená to neupřímnost. Zhaslá svíčka lodičky v přístavu znamená nedůležitost otázky. Lodička, která dopluje k protějšímu břehu se zhasnutou svíčkou znamená dosažení cíle za příliš vysokou cenu.

Věštby pro těhotné

Těhotná žena se z ořechových lodiček může dozvědět, zda čeká holčičku nebo chlapečka. Vypustí jednu velkou a jednu menší skořápku. Menší skořápka napravo od větší prorokuje chlapečka, po levé straně holčičku. Když se k malé lodičce přidruží další, je to počet sourozenců, které bude mít. Oddělení malé a velké lodičky značí nezávislé dítě. Zhasnutí jedné ze svíček věští komplikovaný vztah rodiče a dítěte. Potopená lodička znamená chudobu v souvislosti s narozením dítěte. Pokud obě lodičky doplují spolu ke břehu, budou mít matka a dítě krásný vztah nebo to bude snadný porod.

Lodičky se měly po věštění vždy spálit, aby se umocnila kladná věštba a oslabila ta negativní.